

Notitie kern-schil in relatie tot groei

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Oktober 2022

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Inhoudsopgave

1	Achtergrond	4
2	Focuspunten groei Samen Opleiden	5
3	Voor welk doelen zetten partnerschappen Samen Opleiden de kern-schil constructie in?	6
4	Versijningsvormen kern-schil in de praktijk	7
5	Advies aan het ministerie van OCW	10

1 Achtergrond

Binnen verschillende partnerschappen Samen Opleiden wordt gewerkt met zogenaamde kern-schil constructies.

Er zijn in de praktijk talloze verschijningsvormen van deze constructie. Partnerschappen Samen Opleiden en regio's zetten deze constructie bijvoorbeeld in bij het realiseren van de 100% Samen Opleiden ambitie in hun regio, om meer scholen, besturen en instituten in de regio de kans te bieden om te participeren in Samen Opleiden, concurrentie tegen te gaan (inclusie) en om de leeromgeving voor studenten te verrijken. In de praktijk ervaren partnerschappen ook vragen en uitdagingen bij deze constructie. Bijvoorbeeld: hoe borgen we de kwaliteit van het Samen Opleiden binnen de schilschool/het schilinstituut op basis van het [Kwaliteitskader Samen Opleiden & Inductie](#)? Wie draagt de eindverantwoordelijkheid voor het opleiden van studenten binnen de schilschool/het schilinstituut? Hoe is eigenaarschap geborgd en hoe kunnen schilscholen/-instituten worden betrokken bij beleidsvorming, draagvlak en curriculumontwikkeling binnen het partnerschap Samen Opleiden? Bij welk partnerschap worden studenten meegeteld voor DUO?

Wat zijn kern-schil constructies?

Bij kern-schil constructies maken partnerschappen Samen Opleiden keuzes welke partners (scholen en instituten) behoren tot de kern van het partnerschap en welke partners in de (flexibele) schil van het partnerschap opereren bij het Samen Opleiden van (aankomende) leraren.

Het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren signaleert dat de kern-schil constructie een belangrijke (kwantitatieve en kwalitatieve) bijdrage kan leveren aan de praktijk van het Samen Opleiden en het realiseren van de groeiambitie. Tegelijkertijd is deze constructie nog onvoldoende geborgd in de huidige Regeling Tegemoetkoming Kosten (Aspirant) Opleidingsscholen, wat de mogelijkheden van het inzetten van deze constructie voor partnerschappen in de praktijk beperkt (o.a. gezien de financiële consequenties: studenten in de schil tellen niet mee voor de financiering indien de schilschool/het schilinstituut geen formele partner is in de samenwerkingsovereenkomst). In dit licht heeft het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren in maart en juni 2022 bijeenkomsten georganiseerd met vertegenwoordigers van partnerschappen, om meer zicht te krijgen op de mogelijkheden en aandachtspunten m.b.t. de kern-schil constructie.

Het advies is om de Regeling Tegemoetkoming Kosten (Aspirant) Opleidingsscholen aan te passen, zodat partnerschappen Samen Opleiden meer mogelijkheden hebben om de kern-schil constructie in te zetten. Indien de Regeling wordt aangepast, vraagt de implementatie van de kern-schil constructie tevens aandacht, gezien de eerder genoemde vragen en uitdagingen, o.a. ten aanzien van kwaliteit, eigenaarschap en telling van studenten.

Deze notitie presenteert achtereenvolgens de context van de 100% Samen Opleiden ambitie, de doelen waarvoor de kern-schil constructie kan worden ingezet, de verschijningsvormen in de praktijk en het advies aan het ministerie van OCW ten aanzien van de regeling. De notitie is ontwikkeld op basis van de input die partnerschappen Samen Opleiden hebben geleverd tijdens twee bijeenkomsten van het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren in maart en juni 2022.

2 Focuspunten groei Samen Opleiden

Het ministerie van OCW heeft samen met de sectorraden de ambitie om vóór 2030 alle studenten die een lerarenopleiding volgen, op te leiden via Samen Opleiden & Professionaliseren (SO&P) partnerschappen. Elk partnerschap Samen Opleiden staat voor de opdracht om – binnen de eigen context en in samenspraak met alle betrokkenen – te bepalen op welke manier een bijdrage geleverd kan worden aan het bereiken van deze ambitie.

Bij het realiseren van de 100% samen opleiden ambitie zijn in het [dossier groei](#) door het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren de volgende focuspunten voor partnerschappen geformuleerd:

- **Kwaliteit:** groei mag uiteraard nooit ten koste gaan van de basiskwaliteit en principes van Samen Opleiden (denk aan omvang van het praktijkdeel, de kwaliteit van de begeleiding etc.). Stel daarom steeds de vraag: wat zijn de consequenties van groei? Hoe kunnen we de kwaliteit en meerwaarde van het Samen Opleiden borgen?
- **Diversiteit & inclusie:** niet alle besturen/scholen maken deel uit van een partnerschap, denk bijvoorbeeld aan scholen uit het speciaal onderwijs. Hierdoor kunnen zij niet profiteren van de voordelen van het Samen Opleiden en nog moeilijker aan personeel komen (grotere kwalitatieve en kwantitatieve personeelstekorten). Neem dit mee in de afweging voor wel of niet uitbreiden met (welke) nieuwe partners.
- **Aansluiting vraag en aanbod:** het is belangrijk dat de vraag van lerarenopleidingen voor opleidingsplaatsen zowel kwantitatief als kwalitatief aansluit bij het aanbod vanuit de partnerschappen. Zo is er in het vo vaak sprake van een tekort aan opleidingsplaatsen voor tekortvakken (relatief kleine en kwetsbare secties), maar ook een tekort aan opleidingsplaatsen voor niet tekortvakken zoals Engels en geschiedenis als gevolg van het grote aantal studenten. Sluit de beschikbare opleidingscapaciteit van het partnerschap aan bij de gevraagde opleidingsplaatsen en welke kansen en mogelijkheden zijn er om deze aansluiting te verbeteren?
- **Financiering:** hoe groter het partnerschap, hoe groter de gevraagde eigen investering van de partners. Dit heeft mogelijke consequenties voor het draagvlak voor en de kwaliteit van het (uitbreiden van het) Samen Opleiden binnen partnerschappen.

3 Voor welk doelen zetten partnerschappen Samen Opleiden de kern-schil constructie in?

Bij kern-schil constructies maken partnerschappen keuzes welke partners (scholen en instituten) behoren tot de kern van het partnerschap en welke partners in de (flexibele) schil van het partnerschap opereren bij het Samen Opleiden van (aankomende) leraren.

Partnerschappen Samen Opleiden zetten deze kern-schil constructie in voor:

- Het vergroten van de opleidingscapaciteit van het partnerschap.
- Het realiseren van flexibiliteit bij bewegingen van groei en krimp.
- Meer scholen, besturen en instituten de kans bieden om te participeren in het Samen Opleiden (inclusie) en tegengaan van concurrentie.
- Het bieden van een rijkere, meer diverse leeromgeving aan studenten.
- Het vergroten van de mogelijkheden voor studenten, bijv. om in andere scholen aan (onderzoeks)opdrachten te werken.
- Het opleiden van specifieke categorieën studenten, zoals studenten van minoren van andere opleidingen, gericht op oriëntatie op het onderwijs (als opstap naar de lerarenopleiding), studenten van kunstopleidingen, academies voor lichamelijke opvoeding en deeltijd studenten.

4 Verschijningsvormen kern-schil in de praktijk

Verschijningsvorm	Partner in samenwerkings-overeenkomst?	Mate van betrokkenheid bij beleidsvorming	Mate van opleidingsverantwoordelijkheid school m.b.t.:			Mate van betrokkenheid bij de uitvoering	Toelichting
			Opleidings-infrastructuur	Begeleidings-infrastructuur	Opleidings-programma		
Scholen							
Kernschool	+	+	+	+	+	+	Dit betreft scholen die structureel partner zijn in het partnerschap (partner in samenwerkingsovereenkomst) en in alle facetten van het Samen Opleiden een rol spelen en verantwoordelijkheid dragen (van uitvoering tot beleid).
1. Schilschool als fase in het proces naar volwaardig lidmaatschap/ toetreding tot het partnerschap	Wordt naartoe gewerkt, bijv. via intentie-verklaring in de periode dat naar toetreding wordt toegewerkt.	+	+	+	+	+	Gefaseerde toetreding met daarbij behorend toenemende mate van betrokkenheid en verantwoordelijkheid, met als doel: toetreden als volwaardig partner. Belangrijk om heldere afspraken over het toetredingsproces te maken (wat wordt er precies verwacht in opbouw van betrokkenheid bij beleidsvorming, opleidings-verantwoordelijkheid en uitvoering). Ook is de beheersbaarheid van de organisatie een punt van aandacht.
2. Schilschool die structureel opleidings-plaatsen biedt en onderdeel uitmaakt van het partnerschap, maar niet participeert in de overlegstructuur	+	+/-	+	+	+/-	+	Aandachtspunt eigenaarschap/ hoe betrekken bij beleidsvorming en draagvlak. Dit gaat bijv. om eenpitters en/ of om scholen die qua aantal studenten te klein zijn om volledig te participeren in de overlegstructuur maar wel structureel partner zijn in het partnerschap. Vraag is tevens hoe de balans tussen eenpitters en grote besturen in het partnerschap wordt bewaakt.

Verschijningsvorm	Partner in samenwerkings-overeenkomst?	Mate van betrokkenheid bij beleidsvorming	Mate van opleidingsverantwoordelijkheid school m.b.t.:			Mate van betrokkenheid bij de uitvoering	Toelichting
			Opleidings-infrastructuur	Begeleidings-infrastructuur	Opleidings-programma		
Scholen							
3. Schilschool als flexibele schil van het partnerschap	+/- Indien het een school van een bestuur buiten het partnerschap betreft is de vraag: wel of niet toetreden van dit bestuur tot het partnerschap of op andere manier inregelen en formaliseren?	-	- Opleidings-infrastructuur van partnerschap wordt benut (bijv. via schoolopleiders van scholen die formeel tot het partnerschap behoren).	+ De dagelijkse werkplek-begeleiding vindt plaats op de schilschool (onder aansturing van een schoolopleider van een kernschool?). Let op: hoe wordt kwaliteit geborgd?	+/- Kan maar hoeft niet, afhankelijk van afspraken en beschikbare expertise.	+/- Deels wel, deels niet betrokken in uitvoering, afhankelijk van de afspraken met het partnerschap.	Partnerschap draagt de eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit en ziet hierop toe bij de schilschool. De studenten tellen voor bekostiging mee onder de kernschool die zorg draagt voor de kwaliteit van opleiding en begeleiding op de schilschool (bijv. via de schoolopleider van de kernschool). Deze variant wordt bijvoorbeeld ingezet in de volgende situaties: <ul style="list-style-type: none"> • uitbreiding opleidingscapaciteit indien nodig (flexibiliteit in opleidingscapaciteit); • inbreng specifieke expertise of leeromgeving indien dit past bij de leervragen van studenten; • betrokkenheid van scholen met specifiek profiel maar geringe opleidingscapaciteit. Aandachtspunten zijn kwaliteits-borging en continuïteit in de samenwerking. Daarnaast is het belangrijk om afspraken te maken hoe hierin studerende collega's, deeltijd studenten en zij-instromers binnen de schilschool die niet formeel onderdeel uitmaakt van het partnerschap meeneemt (maken zij ook gebruik van de infrastructuur van het partnerschap?).

Verschijningsvorm	Partner in samenwerkings-overeenkomst?	Mate van betrokkenheid bij beleidsvorming	Mate van opleidingsverantwoordelijkheid school m.b.t.:			Mate van betrokkenheid bij de uitvoering	Toelichting			
			Opleidings-infrastructuur	Begeleidings-infrastructuur	Opleidings-programma					
Instituten										
Kerninstituut	+	+	+	+	+	+	Dit betreft instituten die structureel partner zijn in het partnerschap (partner in samenwerkingsovereenkomst) en in alle facetten van het samen opleiden een rol spelen en verantwoordelijkheid dragen (van uitvoering tot beleid).			
1. Schilinstituut als fase in het proces naar volwaardig lidmaatschap/ toetreding tot het partnerschap	Wordt naartoe gewerkt, bijv. via intentie-verklaring in de periode dat naar toetreding wordt toegewerkt.	+	Wordt groter naarmate het toetredingsproces verder vordert.	+	Neemt toe naarmate het toetredingsproces verder vordert.	Instituuts-opleiders	Neemt toe naarmate het toetredings-proces verder vordert.	+	Wordt groter naarmate het toetredingsproces verder vordert.	Gefaseerde toetreding met daarbij behorend toenemende mate van betrokkenheid en verantwoordelijkheid, met als doel: toetreden als volwaardig partner. Belangrijk om heldere afspraken over het toetredingsproces te maken (wat wordt er precies verwacht in opbouw van betrokkenheid bij beleidsvorming, opleidingsverantwoordelijkheid en uitvoering).
2. Schilinstituut dat structureel opleidingsplaatsen biedt en onderdeel uitmaakt van het partnerschap maar niet participeert in de overlegstructuur	+	+ / -	Niet geborgd door participatie in overlegstructuur, op andere wijze betrokken?	+	+	+	+	Aandachtspunt eigenaarschap/ hoe betrekken bij beleidsvorming, draagvlak en curriculumontwikkeling. Hoe borgen dat het echt Samen Opleiden is, conform het landelijk kwaliteitskader samen opleiden? Dit gaat bijv. om instituten die qua aantal studenten te klein zijn om volledig te participeren in de overlegstructuur maar wel structureel partner zijn in het partnerschap.		
3. Schilinstituut als flexibele schil van het partnerschap	+/- Vragen: Treedt het instituut op termijn wel toe tot het partnerschap? Bij welk partnerschap worden studenten meegeteld voor DUO? Het partnerschap wiens infrastructuur wordt benut of een partnerschap waarbinnen het schilinstituut participeert?	-	Opleidings-infrastructuur van partnerschap wordt benut, let op: hoe wordt afstemming op het curriculum van het instituut geborgd?	+	Instituutsopleiders van instituten die formeel tot het partnerschap behoren zijn verantwoordelijk voor de (kwaliteit van de) begeleiding.	Kan maar hoeft niet, afhankelijk van afspraken en beschikbare expertise.	+/-	+/-	Partnerschap draagt de eindverantwoordelijkheid voor de kwaliteit en maakt hierover duidelijke afspraken met het schilinstituut. Deze variant wordt bijvoorbeeld ingezet in de volgende situaties: <ul style="list-style-type: none">indien studenten van instituten buiten de regio wonen in de regio van het partnerschap en graag een opleidingsplaats in dit partnerschap willen;indien een instituut hele kleine en/of fluctuerende aantallen studenten heeft in het partnerschap. Aandachtspunten zijn kwaliteits-borging, continuïteit in de samenwerking en afstemming op het curriculum van het instituut.	

5 Advies aan het ministerie van OCW

De kern-schil constructie biedt partnerschappen, scholen/besturen en instituten mogelijkheden en ruimte om de 100% Samen Opleiden ambitie te realiseren, de inclusiviteit te vergroten, concurrentie tegen te gaan en (aankomende) leraren een rijkere leeromgeving te realiseren. De constructie is echter nog niet geborgd in de Regeling Tegemoetkoming Kosten (Aspirant) Opleidingsscholen, wat o.a. leidt tot financiële belemmeringen (immers: studenten die in het partnerschap worden opgeleid via schilscholen en -instituten buiten het partnerschap tellen formeel niet mee).

Op basis van de bijeenkomsten van het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren over de verschijningsvormen en mogelijkheden van de kern-schil constructie komen we tot de volgende aanbevelingen:

- Borg in de regeling dat alle studenten die geplaatst zijn in het partnerschap en gebruik maken van de infrastructuur meetellen, onafhankelijk van de lerarenopleiding waar zij vandaan komen en of zij op een kern- of schilschool worden opgeleid. Dit betreft ook studenten van schilscholen en schilinstituten die niet formeel deel uitmaken van het partnerschap, maar wel hun praktijkdeel doen binnen de opleidingsinfrastructuur van het betreffende partnerschap (zie variant 3 in de tabel). In de praktijk betekent dit dat het partnerschap wiens infrastructuur wordt benut voor het opleiden van de betreffende student de student mag opgeven bij de opgave studentenaantallen voor

DUO. Aandachtspunt is het voorkomen van dubbel telling en het maken van duidelijke afspraken hierover: een student mag bij één partnerschap worden opgegeven, namelijk het partnerschap waar hij/zij het praktijkdeel doet. Door samen te werken met dergelijke schilscholen kunnen partnerschappen flexibiliteit in opleidingscapaciteit realiseren (uitbreiding opleidingscapaciteit indien nodig) en specifieke expertise of leeromgevingen inbrengen ter verrijking van het opleidingstraject van studenten en kunnen scholen met een geringe opleidingscapaciteit toch participeren in het Samen Opleiden. Door samen te werken met schilinstituten buiten het partnerschap kunnen partnerschappen ook studenten opleiden die wonen in de regio van het partnerschap maar elders een lerarenopleiding volgen en krijgen ook instituten met hele kleine en/of fluctuerende aantallen studenten participeren in het Samen Opleiden.

- Een belangrijke voorwaarde is dat het partnerschap de eindverantwoordelijkheid draagt voor de kwaliteit van het Samen Opleiden binnen de schilschool/het schilinstituut op basis van het landelijk Kwaliteitskader Samen Opleiden & Inductie. Om dit te kunnen borgen is het belangrijk om hierover als partnerschap maatwerk kwaliteitsafspraken vast te leggen met de betreffende schilschool/het betreffende schilinstituut, bijvoorbeeld in de vorm van een addendum of intentieverklaring. Op die manier kan de kwaliteit van het praktijkleren worden geborgd.

- Om ervoor zorg te dragen dat alle middelen voor het Samen Opleiden ook daadwerkelijk worden benut voor het Samen Opleiden, is het belangrijk dat de subsidie niet wordt meegenomen in de lumpsum maar wordt geormerkt en toegekend aan het partnerschap. Het partnerschap draagt verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het opleidingstraject van alle studenten in het partnerschap.
 - Als de infrastructuur van de partnerschappen wordt benut om ook andere typen studenten op te leiden volgens de principes van Samen Opleiden, zoals studenten van de mbo-opleiding tot onderwijsassistent of de onbekostigde opleidingen aan hogescholen en commerciële instituten, dan zijn aanvullende middelen nodig. Deze middelen kunnen worden geormerkt en toegekend aan de partnerschappen. Hierbij is het belangrijk om ook te onderzoeken hoe studenten van minoren gericht op oriëntatie op het onderwijs (als opstap naar de lerarenopleiding) hierin kunnen worden meegenomen. Ook deze studenten maken vaak gebruik van de infrastructuur van de partnerschappen maar tellen niet mee in het kader van de regeling. Daarom hebben deze studenten vaak moeite met het vinden van een opleidingsplaats en zijn er onvoldoende middelen voor adequate begeleiding van deze studenten, waardoor het volledige instroompotentieel in het onderwijs onvoldoende wordt benut.
 - Het is belangrijk om flexibiliteit te behouden voor partnerschappen om (in samenwerking met andere partnerschappen) de kern-schil invulling vorm te geven, passend bij de (regionale) context en kenmerken van het betreffende partnerschap, uiteraard met behoud van kwaliteit. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit (conform het landelijk kwaliteitskader samen opleiden en inductie) ligt bij het partnerschap.
 - Onderzoek hoe de kern-schil constructie een goede plek kan krijgen in het landelijk Kwaliteitskader Samen Opleiden & Inductie en in de inrichting en uitvoering van de peer review. Bijvoorbeeld: wat vragen de verschillende varianten van de kern-schil constructie op dit gebied? Bijvoorbeeld: wat zijn per variant aandachtspunten met betrekking tot de kwaliteitscultuur en de gezamenlijkheid in beleidsvorming en uitvoering?
- Indien de Regeling wordt aangepast, zullen partnerschappen vragen en uitdagingen ervaren bij de concrete uitwerking en implementatie. Het is van belang om partnerschappen hierbij te ondersteunen, zeker gezien eventuele risico's voor de kwaliteit van het samen opleiden. In dit geval is het wenselijk om partnerschappen handvatten te bieden voor implementatie van de varianten van de kern-schil constructie in de partnerschappen.

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Binnen het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren bundelen schoolbesturen, scholen en lerarenopleidingen hun krachten om samen een duurzame inrichting van opleidingen professionalisering voor leraren te realiseren. Het platform zet zich in voor versterking van de samenwerking tussen besturen, scholen en lerarenopleidingen in het primair en voortgezet onderwijs rond dit thema.

Meer informatie

Voor vragen:

Gea Spaans, projectleider Platform Samen Opleiden & Professionaliseren
platformsamenopleiden@vo-raad.nl

www.platformsamenopleiden.nl

Colofon

Vormgeving: WAT ontwerpers / Fotografie: Wilbert van Woensel
Oktober 2022

www.platformsamenopleiden.nl

Het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren is een initiatief
van de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, VH en UNL

